

Motion

1981/82:518

Arne Nygren

Behörighet för polisman att vara nämndeman i länsrätt

Enligt lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall det finnas nämndemän i länsrätt. Normalt är länsrätten domför med en lagfaren domare och tre nämndemän.

Valbar till nämndeman i länsrätt är, enligt 20 § första stycket i denna lag, myndig svensk medborgare som är kyrkobokförd i länet och inte har fyllt 70 år. I paragrafens andra stycke anges vissa personkategorier som inte får vara nämndemän. Dessa är: tjänsteman vid allmän förvaltningsdomstol, länsstyrelse eller under länsstyrelse lydande myndighet, länsläkare, biträdande länsläkare, lagfaren domare, åklagare eller advokat eller annan som har till yrke att föra annans talan inför rätta. Det ankommer på rätten att självant pröva den valdes behörighet.

I några fall har fråga uppkommit huruvida polisman vid polisdistrikt är valbar till nämndeman i länsrätt. Därvid har sagts att den lokala polismyndigheten är en myndighet under länsstyrelsen och att därför en polisman inte är behörig att vara nämndeman.

Den nu angivna bestämmelsen infördes år 1979 i samband med länsrättsreformen. Bestämmelsen om vem som är valbar till nämndeman går tillbaka på motsvarande regel i lagen (1971:52) om skatterätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt, vilken lag upphävdes vid länsrättsreformen. Även 1971 års lag innehåller ett förbud för tjänsteman vid myndighet under länsstyrelse att vara nämndeman.

1971 års lag bygger på en departementspromemoria. I denna fastslogs att bestämmelserna om valbarhets- och behörighetsvillkor m. m. för nämndemän borde utformas med motsvarande bestämmelser för nämndeman i underrätt som mönster. I promemorian föreslogs att lagfaren domare, tjänsteman vid länsstyrelse eller under länsstyrelse lydande myndighet, åklagare, polisman eller advokat inte skulle få vara nämndeman vid skatterätt och länsrätt. Polisman nämndes alltså uttryckligen i promemorians lagtext.

I propositionen (P 1971:14) till 1971 års lag säger departementschefen (s. 86 och 87) att bestämmelserna om valbarhet och behörighetsvillkor för nämndemän i det väsentliga bör utformas i enlighet med förslaget i promemorian. Departementschefen berör i sammanhanget vissa frågor om bl. a. ledamot i taxeringsnämnd kan bli nämndeman. Däremot säger han ingenting om polismän. Propositionens lagtext upptar dock inte ordet polisman i den uppräkningslista om vilka tjänstemän som inte får vara nämndemän. I övrigt skiljer sig promemorians och propositionens lagtexter

därigenom att i den senare har tillagts: länsnykterhetsnämnd, länsläkare och socialvårdskonsulent. Vidare är ordningsföljden för de uppräknade tjänstemännen något olika.

Enligt 4 kap. 6 § rättegångsbalken får lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat inte vara nämndeman.

Den koppling man gjort till frågeställningen om polisman får vara nämndeman i länsrätt är att länsstyrelsen är högsta polismyndighet i länet. Den har i denna egenskap ansvaret för och ledningen av polisverksamheten i länet. I alla län utom Gotlands län finns en länspolischef, som fullgör de uppgifter som det åligger länsstyrelsen.

Av ovanstående framgår att innebörden av gällande rätt är oklar. Några vägledande förarbetsuttalanden finns inte. Möjligen skulle man kunna hävda att eftersom polisman inte finns med i uppräknningen av de tjänstemän som är obehöriga, de borde kunna väljas. En strikt bokstavstolkning av gällande regler om behörighet att vara nämndeman i länsrätten kan dock bli att polisman inte kan vara nämndeman. Detta torde inte vara meningen. I all synnerhet som länsrätterna numera – även i administrativt hänseenden – är åtskilda från länsstyrelserna.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om förslag till sådan ändring av gällande lag att det klart framgår att polisman vid polisdistrikt är behörig att vara nämndeman i länsrätt.

Stockholm den 19 januari 1982

ARNE NYGREN (s)